

מפי כהן

שיעורו השבועי של

מו"ר הרב שמעון כהן שליט"א

לעילוי נשמת מו"ח הרה"ג המקובל הרב אליהו עטייה זצ"ל

ספר יהושע פרקו

ארור האיש אשר יקום ויבנה את העיר יריחו

ראשי פרקים:

השבועה והקללה ✦ השבועה היתה על פי ציווי ה' ✦ הגזירה היתה כפולה ✦ חומת יריחו שקעה תחתיה ✦ כעיר הנדיחת ✦ היתר בניית העיר מחדש ✦ יישובה של יריחו לאחר השבועה ✦ יריחו נעשית גנות ופרדסים ✦ רשעותו של חיאל בית האלי ✦ מעשה חיאל ✦ הודאה ושבת על חומת יריחו

השבועה והקללה

בגמר כיבוש העיר השביעי יהושע את ישראל באלה ובשבועה שלא יבנו את חומותיה, וכך נאמר:

"וַיִּשְׁבַּע יְהוֹשֻׁעַ בְּעַת הַהֵיאָלָא לְאָמֹר אָרוּר הָאִישׁ לְפָנַי ה' אֲשֶׁר יָקוּם וַיְבַנֶּה אֶת הָעִיר הַזֹּאת אֶת יְרִיחוֹ בְּבָכְרוֹ וַיְסַדְּנָהּ וַיִּבְצְעֶירוּ וַיְצִיב דְּלָתֶיהָ".¹

מי שיעז לעבור על השבועה תבוא עליו קללה - בשעה שיניח את יסודות העיר ימות בכורו, וצעיר בניו ימות כאשר יעמיד את שערי העיר. כלומר כל בניו מ'בכורו' ועד 'צעירו' ימותו בשעת הקמת העיר מחדש על תלה.

דיברנו על כך שמלחמת יריחו היא המפתח לכיבוש ארץ ישראל כולה, ומכאן מעלת קדושתה. מתבקשת השאלה: מה ראה יהושע לאסור באלה ובשבועה את בנייתה של העיר? על מה ולמה נגזר על העיר שתישאר בחורבנה?! ומה הקשר בין איסור בניית העיר לקללת בניו של מפר השבועה?

חז"ל² אומרים:

"תלמידי חכמים מרבים שלום בעולם, שנאמר: 'זכל בניך למודי ה' ורב שלום בניך', אל תקרי בניך אלא בוניך".

לאור זאת ניתן להבין במעט את הקשר בין השבועה לקללה: מי שזוכה לבנים תלמידי חכמים, למודי ה', זוכה להיות שותף בבנין הרוח של האומה, ומי שבונה בקלקול פוגע בזרעו.

השבועה היתה על פי ציווי ה'

האברבנאל³ מבאר, שהשבועה שהשביע יהושע את העם היתה על פי הציווי, וזו לשונו:

"וישבע יהושע וגו'. אחרי שיהושע החרים את העיר ואת כל אשר בה, נתן חרם וקללה רבה על האיש שיבנה יריחו. ואחשוב שגם זה הקדוש ברוך הוא צוהו עליו, ושנכלל באותו המאמר כי המקום

אשר אתה עומד עליו קודש הוא, שיהי חרם המקום וכל אשר בו, וזה אם לשעתו ואם לדורות, שתמיד יהיה חרם לא תבנה, ולולא זה לא היה יהושע עושה דבר זה מעצמו, ולזה כיון באמרו 'ארור האיש לפני ה'', כי למה שהאל צוה על זה (והיה הסבה לשיזכר עוד כל ימי הארץ הפלא העצום הזה) אמר שהבונה אותו יהיה מקולל וארוור לפני ה', כיון שהוא מהפך כוונתו ועובר על דבריו".

מאייפה יש כוח ליהושע להחרים מקום יישוב בארץ ישראל ולגזור את גורלו לשממה וחורבן?! על כורחנו צריך לומר, ששבועה זו לא היתה אלא על פי ה'. האברבנאל מחדש שיסודה של השבועה הוא בדברי המלאך ליהושע: "של נעלך מעל רגלך פי המקום אשר אתה עמך עליו קדש הוא"⁴. יריחו מקודשת, אסור ליהנות ממנה ואסור להשתמש בה. ועדיין עלינו להבין מה ההיגיון והתכלית בהשארת יריחו שוממה כאי חרבות.

קללתו של יהושע נתקיימה בימי אחאב. בימיו בנה חיאל בית האלי את יריחו, באבירם בכורו יסדה ובשגוב צעירו הציב דלתיה⁵.

הגזירה היתה כפולה

הרד"ק⁶ מבאר, שמלבד השבועה לא להקים את העיר ולשקמה, השביע יהושע את ישראל שלא יקראו שם עיר אחרת בשמה של יריחו, וזו לשונו:

"את העיר הזאת את יריחו - שלא יבנו אותה ויקראו אותה בשם עיר אחרת, ושלא יבנו עיר אחרת ויקראו שמה יריחו..."

הגזירה היא כפולה: אסור לבנות את יריחו ולקרוא לה בשם אחר, ואסור לקרוא לעיר אחרת בשמה של יריחו.

⁴ יהושע ה, טו.

⁵ ראה מלכים א' טז, לד.

⁶ רד"ק יהושע ו, כו.

¹ יהושע ו, כו.

² ברכות סד ע"א.

³ אברבנאל יהושע ו, כו.

ויקרא ז, כא). כן כאן, שהציבור אינם בכלל זה. ואולי היו מותרים לכתחילה לעשות כן".

קללת יהושע נאמרה בלשון יחיד, 'ארור האיש'¹¹. לכן אם יזמת הבניה היתה של רבים, על ידי גוף ציבורי, אין איסור בדבר.

ועוד מסייג ה"משך חכמה":

"במשנה סוף סנהדרין (קיא ע"ב), רבי עקיבא אומר: 'לא תבנה עוד' - לכמות שהיתה אינה נבנית, אבל נעשית גנין ופרדסין. דייק מ'עוד' יתירא, משמע דווקא עוד הפעם כמו שהיתה".

אסור לבנות את יריחו ולהחזירה לכפי שהיתה, אבל אם משביחה ומוסיף בה גינות ופרדסים, מותר.

יישובה של יריחו לאחר השבועה

אמנם יריחו נותרה בחורבותיה עד ימיו של אחאב בן עמרי מלך ישראל, אז בנה חיאל בית האלי את העיר, ונתקיימה בו קללת יהושע, כאמור. אך לאחר מכן, חיו מבני ישראל בעיר, ואף היו בה נביאים¹². והכתוב מעיד על כמה וכמה מאורעות הנוגעים ליריחו ומעידים על היותו מיושב:

א. ביריחו השיבו חיילי ישראל את השביה ששבו מחיילי יהודה במלחמת אחז עם פקח בן רמליהו, לאחר שעודד הנביא הורה להם להשיב את השביה¹³.

ב. ביריחו עברו אליהו הנביא ואלישע הנביא בדרכם לירדן, שם עלה אליהו בסערה השמימה. ובחזרתו מן הירדן, באו אליו בני הנביאים אשר בעיר בתלונה כי המים בעיר אינם ראויים לשתיה, ואלישע היטיב את המים על ידי נס כשהשליך לתוכם מלח.

ג. צדקיהו ברח דרך ערבות יריחו¹⁴.

ד. עם זרובבל שבו מגלות בבל בני יריחו שלוש מאות וארבעים וחמשה¹⁵.

ה. אנשי יריחו עזרו לנחמיה לבנות את חומת ירושלים¹⁶.

מלבד מאורעות אלה, ניתן למצוא הוכחות ליישובה של יריחו גם בדורות מאוחרים יותר, כפי שמעידים חז"ל, שחכמי ישראל היו מתכנסים בה לדיונים שונים. כך מספרת הגמרא בסוטה¹⁷:

"תנו רבנן: משמתו חגי זכריה ומלאכי - נסתלקה רוח הקודש מישראל, ואף על פי כן היו משתמשים בבת קול, שפעם אחת היו מסובין בעליית בית גוריא ביריחו, נתנה עליהן בת קול מן השמים ואמרה: יש בכם אדם אחד שראוי שתשרה שכינה עליו, אלא שאין דורו ראוי לכך".

חגי זכריה ומלאכי היו שלושת הנביאים האחרונים, אשר נבואותיהם חותמים את ספרי הנבואה. שלושתם נטלו חלק בבנין בית המקדש בראשית ימי הבית השני, ומבואר בגמרא, ששלושה נביאים אלו עלו עם ישראל מן הגולה - "אחד העיד להן על מקום המזבח, ואחד העיד להן על מידותיו, ואחד העיד

חומת יריחו שקעה תחתיה

בהמשך מביא הרד"ק את דברי הרמב"ם, המלמדנו כי חומת יריחו לא נפלה על צידה אלא שקעה תחתיה, וזו לשונו:

"והחכם הגדול רבינו משה בר מימון ז"ל פירוש הטעם, להיות המופת קיים שנפלה חומת עיר יריחו תחתיה, כי כל מי שיראה החומה שוקעת בארץ יתבאר לו שאין זה תכונת בנין נהרס כך אבל נשתקע במופת".

שקיעת החומה בדרך נס נועדה לחקוק בלבבות את זיכרון הנס. ובעצם זו הסיבה לכך שיהושע השביע לאסור את בניית יריחו, שלדורות יזכרו את מופת שקיעת החומה, וכל מי שיעבור במקום יראה חומה שקועה ויכיר שלא אתר הרס לפניו אלא חומה שלמה טמונה באדמה.

כעיר הנידחת

העיר יריחו נאסרה בהנאה כדן עיר הנידחת⁷, ומלבד זאת נהגו בה כעיר הנידחת כאשר הרגו את אנשיה ואת בעלי החיים שבה, שרפו את העיר ושללה, ונאסרה בנייתה.

כך נאמר בפרשת ראה:

"כי תשמע באחת עריך אשר ה' אלקיך נתן לך לשבת שם לאמר: יצאו אנשים בני בליעל מקרבך וידיחו את ישבי עירם לאמר נלכה ונעבדה אלהים אחרים אשר לא ידעתם: ודרשת וחקרת ושאלת היטב והנה אמת נכון הדבר נעשתה התועבה הזאת בקרבך: הנה תכה את ישבי העיר ההוא לפי חרב החרם אתה ואת כל אשר בה ואת בהמתה לפי חרב: ואת כל שללה תקבץ אל תוף רחבה ושרפת באש את העיר ואת כל שללה כליל לה' אלקיך והיתה תל עולם לא תבנה עוד: ולא ידבק בקרבך מאומה מן החרם למען ישוב ה' מחרון אפו ונתן לך רחמים ורחמך והקרבך פאשר נשבע לאבתך"⁸.

ואמנם עיר הנידחת היא עיר שתושביה בני ישראל, ולא עיר שתושביה גויים. אלא הכוונה היא שכשם שלגבי עיר שתושביה הישראלים עבדו עבודה זרה ציוותה התורה להשמיד את כל אשר בה, כך נהג יהושע לגבי יריחו, מפני ריבוי העבודה זרה שהיה בה.

היתר בניית העיר מחדש

"משך חכמה"⁹ מחדש, שהחילוק בין יריחו ובין עיר הנידחת הוא, שבעיר הנידחת כתוב "והיתה תל עולם לא תבנה עוד", כלומר יש איסור עולם לבנותה, מה שאין כן ביריחו, שלאחר שנבנתה באיסור, מכאן ואילך הותרה בנייתה גם אם תוחרב בשנית¹⁰.

ועוד מחדש ה"משך חכמה" שם, שאיסור בניית יריחו חל על היחיד ולא על הציבור, וזו לשונו:

"ונראה דאמר יהושע 'ארור האיש', ודייק 'האיש' ולא הציבור, פירוש שאם הציבור כל ישראל אינם בכלל זה, כמו דאמר בספרא על חייבי כריתות: 'ונכרתה הנפש ההיא' - לא הציבור (ספרא

⁷ ראה מדרש נחומא נשא כח.

⁸ דברים יג, יג-יח.

⁹ משך חכמה דברים יג, יז.

¹⁰ וראה שיטות נוספות באנציקלופדיה התלמודית כרך כה ערך יריחו.

¹¹ יהושע ו, כו.

¹² ראה מלכים ב' ב, ה.

¹³ ראה דברי הימים ב' כח, טו.

¹⁴ מלכים ב' כה, ה; ירמיה לט, ה.

¹⁵ עזרא ב, לד; נחמיה ז, לו.

¹⁶ נחמיה ג, ב.

¹⁷ סוטה מח ע"ב; סנהדרין יא ע"א.

רשעותו של חיאל בית האלי

רשעותו של חיאל לא ידעה גבולות. הוא היה מוכן להקריב את בניו על בניית יריחו, ולא חדל מבניית העיר עד שמתו כל בניו, בן אחר בן. מתוך טירוף הדעת דבק במשימתו ומוכן היה לשלם כל מחיר.

בתרגום יונתן²² מבואר, שחיאל בית האלי הרג את בכור בניו במו ידיו, כאשר הבן רצה למנוע ממנו את התחלת הבניה מחשש שתחול עליו קללת יהושע. ובספר **"בעלי ברית אברם"**²³ דייק זקנו של מרן החיד"א, שחיאל הרג בעצמו גם את שאר הבנים. קשה להעלות על הדעת טירוף שכזה. עבירה גוררת עבירה. מתוך שהיה להוט לעבור על השבועה, סילק כל מי שעמד בדרכו אף שהיו אלה בניו. וגם כשעומד הבן האחרון מנגד ומבקש בכל לשון של בקשה: אבא, כל האחים שלי מתו בעוון הבניה, אולי תוותר על הדלתות, תציב שומרים במקום דלתות ובכך תציל אותי ממייתה. אך האב בשלו, הציב את דלתות העיר וכשביקש בנו להניעו, קם גם עליו להרגו...

אף בזה הרחיב **"עלי תמר"**²⁴ על הירושלמי, וכך כתב:

"והנה חיאל זה שהיה אדם גדול ועשיר השתמש בעושרו לרעה שבנה את יריחו לרבות ממנו ושלט בו מארה והיה מתמוטט והולך מדחי לדחי שאף שבאברים בכורו יסדה נשאר ברשעותו ומסר עצמו לבעל ולבסוף נשכו נחש ומת, כמו שכתוב בילקוט (מלכים רמז ריד). עיין שם... ונראה שמפני כן נשכו נחש, על שם 'ופורץ גדר ישכנו נחש'..."

והרמ"ע מפאנו²⁵ כתב:

"כי אמנם מלעיג היה חיאל על דברי חכמים, שלא חש לחרמו של יהושע בבנין יריחו ובא בטענה שאפילו דברי תורה היו נראין בעיניו איום בעלמא, כמאן דגזים ולא עביד, שהרי הוא ואחאב היו עובדים לבעל ולא נעצרו השמים ככתוב בתורה..."

חיאל הושפע מרשעותו של אחאב²⁶. כאשר חיאל בית האלי היה נתון באבלו, בשכול מזעזע על כל בניו, התחיל מהרהר בקול רם, שמא תכפוהו צרותיו על שהעז לבנות את יריחו ועבר על החרם של יהושע? ... וישבו לפניו מנחמים כואבים ומזועזעים כמותו. קשה הדיבור ברגעים אלה, מי מסוגל לפתוח פיו ולנחמו על הכרתת כל זרעו? ובמה? ... ביניהם נמצא גם אחאב אוהבו, ומן הצד האחר ישב אליהו נביאו ושתק... וחיאל חיכה לתגובתו, למוצא פיו של הנביא... ואלהיו אישר, אכן אמת נכון הדבר, החרם היה כפול ועל כך בא עונשו, על המרותו את חרמו של יהושע!

אך בין המנחמים נמצא גם אחאב אוהבו, שהחל מלגלג, איך אפשר להעלות על הדעת דבר שכזה, לקשור מאורע מלפני חמש מאות שנה להיום? בוודאי חל חוק ההתיישנות על חרמו של יהושע! כהוכחה לדבריו הביא אחאב את הצלחותיו בשדה הקרב. הנה דורו יוצאים למלחמה ונוצחין, ואילו דורו של דוד, שהיה מלך צדיק, היו יוצאים למלחמה ונופלים בקרב... ובכלל, המשיך אחאב בשאלה: מה כוחו ותוקפו של החרם, "מי גדול

להן, שמקריבין על המזבח הזה את כל הקרבנות אף על פי שאין בית"¹⁸.

כשמתו חגי זכריה ומלאכי בטלה הנבואה בישראל, והעידה בת קול על הלל הזקן שהוא ראוי לנבואה אך דורו אינו ראוי ולכן איננו נביא. יריחו היתה מקום מרכזי שבו היו מתכנסים חכמי ישראל.

המשנה **בפסחים**¹⁹ אומרת:

"ששה דברים עשו אנשי יריחו - על שלושה מיחו בידם ועל שלושה לא מיחו בידם..."

גם מכאן עולה שיריחו היתה מיושבת, והיה דין ודברים בין אנשיה ובין חכמי ישראל. כלומר למרות השבועה והקללה התקיים ישוב יהודי ביריחו, ולפי דברי ה"משך חכמה" הנזכרים למעלה, צריך לומר שיריחו נבנתה, מפני שהותרה בנייתה לאחר שחיאל בית האלי בנאה באיסור, או שנבנתה על ידי רבים, או שהוסיפו בה גנות ופרדסים.

יריחו נעשית גנות ופרדסים

הרחבה בענין זה מוצאים אנו ב**"עלי תמר"**²⁰ על הירושלמי, וכה דבריו:

"ואולי יש לבאר על פי הספרי בהעלותך (פסקא פא), כשהיו ישראל מחלקים את הארץ הניחו דושנה של יריחו חמש מאות אמה על חמש מאות אמה, אמרו כל מי שיבנה בית הבחירה בחלקו יטול דושנה של יריחו, נתנוהו ליונדב בן רכב חלק בראש והיו אוכלים אותו ארבע מאות שנה וארבעים שנה וכו'. עיין שם. ואם נאמר שדושנה של יריחו כוללת גם המקום שעמדה עליו יריחו, אם כן מביא מזה רבי עקיבא ראייה, שאף שגם על יריחו נאמר 'ארוור אשר יקום ובנה את העיר הזאת את יריחו', הרי שאף על פי שהוא נעשה תל, מכל מקום היא נעשית גנות ופרדסים, והוא הדין לעיר הנידחת..."

בעת חלוקת הארץ לשבטים בתקופת יהושע בן נון, נתן יהושע לשבט בנימין את חלקו, ובכלל זה חלק מאדמת יריחו. יהושע הניח בתחום זה חלקה פוריה ודשנה בת ת"ק על ת"ק אמה. חלקת אדמה זו לא ניתנה לבנימין, ונועדה לאחד השבטים שיקצה נחלה מחלקו לבנין המקדש, שכן באותם ימים טרם נודע מקום המקדש, ובנחלת איזה שבט ייבנה. כשלב בניינים ניתנה נחלה זו לבני יתרו - כמובטח יתרו על ידי משה בהיותו במדבר, אך עם קנין מקום המקדש בידי דוד מידי ארונה היבוסי, וקביעת המקדש והמזבח בנחלת בנימין, קיבל שבט בנימין את 'דושנה של יריחו', כתחליף לחבל הארץ שהעמיד בירושלים עבור המקדש, שאף הוא היה ת"ק אמה על ת"ק אמה²¹. מכך מוכיח ה"עלי תמר", שהיתר זה של בניית העיר תוך השבחתה בגנות ופרדסים מומש, וכנראה התפשט על פני העיר כולה ולא רק על 'דושנה של יריחו'.

²² תרגום יונתן מלאכים א' טז, לא.

²³ בעלי ברית אברם מלכים א' יז.

²⁴ עלי תמר ירושלמי סנהדרין פ"ג, ה"ב.

²⁵ עשרה מאמרות מאמר חיקור דין ח"ד, פי"ח.

²⁶ ראה סנהדרין ק"ג ע"א; ירושלמי סנהדרין פ"ג, ה"ב.

¹⁸ ראה זבחים סב ע"א.

¹⁹ פסחים פ"ד, מ"ח.

²⁰ עלי תמר ירושלמי סנהדרין פ"ג, ה"ח.

²¹ ראה מידות פ"ב, מ"א.

"המלחמה הראשונה שנלחמו ישראל בכיבוש הארץ העיקרית, מלחמת יריחו, הוצרכה להיות לה ערך ציור כללי, על יחש ההסמך על הנס עם חריצות והשתדלות של עצמה וגבורה, שגם אלה הם משמשי תקומת האומה הדרה וכבודה, ועם זה כל שאיפותיה הרמות בגאון ה'. על כן היתה ההוראה, שאמנם רק בזה המצב יצדק ההעזר בניסים, במקום שאין יד ההשתדלות וגבורת אדם מגעת שם, על זה יועילו הניסים, להודיע כי ה' אתנו, וגם במקום שכבר פס כל עזר מצד הטבע, תשועת ה' תשגבנו. וההסמך על ניסים באופן כזה, מסיף רוח אומץ וגבורה, ומקנה עז נפש עם שלימות בטחון ואמונה בצור ישעינו יתברך שמו.

אמנם במקום שגבורה וחריצות גיבורי מלחמה תוכל להגיע למטרת החפץ, חלילה להתרפות בבטחון ניסי. בטחון כזה מביא מורך לב ועצלות ושקיעת רוח הגבורה, שהוא חסרון לאומי גדול מאד.

על כן בחומת יריחו אם היתה הכבישה הניסית על ידי נפילה שהוא דבר שאפשר להיעשות כזאת גם על ידי חריצות וגבורה בהמשך זמן, אז לא היה מתבאר יפה מקום שימוש הניסים בהתקומה הלאומית. אמנם כאשר נבלעה, הבליעה היא פעולה ניסית שאי אפשר לה להיעשות כי אם בנס ובידי שמים, למדנו צורת הניסים ושימושם הראוי, שעלינו לקוות עליהם רק במקום קוצר יד ההשתדלות והחריצות הלאומית. אבל במקום שאפשר על פי אופנים מוסריים נאותים לחלץ כח ולעמוד בעצה וגבורה לתשועתנו הלאומית, חלילה לנו שיחליש זכרון הניסים את גבורתנו הכללית."

תקומת ישראל בזמנו של יהושע דרשה הנהגה ניסית לצד ההנהגה הטבעית. ומעין זה פגשנו גם בדור האחרון, במלחמת העצמאות, כאשר הכרענו מערכות קשות ומורכבות מול צבאות ערב בעזרת בקבוקי מולוטוב ופרימוסים, עם חיילים עולים חדשים שנטלו רובים לידיהם בפעם הראשונה בחייהם. בשכל אנושי לא ניתן להבין כיצד המחטרות היהודיות ניצחו את המעצמה הבריטית וגרמו לה לארוז את מטלטליה ולשוב למדינתה.

בראש ובראשונה נדרשים אנו להשתדלות מרבית באומץ ובגבורה טבעית, במסירות נפש, ופיתוח כלי מלחמה. אך יחד עם זאת, עלינו לדעת, שבמקום שלא תוכל ידינו להגיע ולא תהיה תועלת עוד בהשתדלות ובמאמץ, חפץ ה' בידינו יצלח, ויושיענו ה' בדרך נס, באותות ובמופתים.

בתקופת המדבר זכינו להנהגה על טבעית, וכעת, עם הכניסה לארץ ישראל, השתנתה ההנהגה, אנו נדרשים להשתדלות מעשית עד היכן שידינו מגעת, וה' יתברך מסייע בעדינו ומשלים את המלאכה לטובה ולברכה.

ממי - משה או יהושע? וענו כולם: משה! והמשיך אחאב ברשעותו: הנה אמר משה בתורתו "הַשְׁמְרוּ לְכֶם פֶּן יִפְתָּה לְבַבְכֶם, וְסַרְתֶּם וְעַבְדְתֶם אֱלֹהִים אֲחֵרִים, וְהִשְׁתַּחֲוִיתֶם לָהֶם. וְחָרָה אַף ה' בְּכֶם וְיִצְרֹךְ אֶת הַשָּׁמַיִם וְלֹא יִהְיֶה מָטָר..." (דברים יא, טז-יז), ואני לא הנחתי עבודה זרה בעולם שלא עבדתי אותה! ואף על פי כן, כל הטובות והנחמות שישנן בעולם התקיימו בדוריי! אף שסרנו ועבדנו אלהים אחרים נתמלאנו במים עד הברכים, עד שלא יכלו הבריות ללכת לבית האליל להודות לו על רוב הטובה, מחמת ריבוי הגשמים! מה תשיבו לי, דברי משה לא התקיימו!... היאך יתקיימו דברי יהושע תלמידו?...

כאמור חיאל היה תלמידו של אחאב, הקב"ה שלח לו סימנים, בן ראשון בן שני בן שלישי... אבל הוא בשלו...

מעשה חיאל

במדרש²⁷ מובא מעשה זה בזו הלשון:

"חיאל מגדוליהם ומעשיריהם היה עומד על יריחו וראה אותה חרבה. אמר: מה טיבה של זו? אמרו לו: יריחו זו החרבה, יהושע בן נון חרבים אותה בחרם, לא תבנה עוד לעולם, שנאמר: 'ארור האיש לפני ה' אשר יקום ובנה את העיר הזאת את יריחו בכורו ייסדנה ובצעירו יציב דלתיה'. אמר להם: יהושע מת ודבריו מתו, ועמד ובנה אותה. כיון שהתחיל לבנות את יריחו, מת אבירם בכורו, וכשהוא בונה היו מתים כל בניו וכל בני ביתו, וכשהוא מציב דלתיה מת שגוב צעירו. באותה שעה קרע בגדיו וישב על הארץ והיה סופד ובוכה. באו כל זקני ישראל ואחאב לנחמו. אמר הקדוש ברוך הוא לאליהו: לך והראה לפני חיאל שמתו בניו. אמר לפניו: ריבוננו של עולם, מתירא אני שמה יאמר אחאב דבר שאינו כראוי ויחר לי ואני גוזר ואין אתה מקיים. אמר לו: לך ואני מקיים כל דבר שאתה גוזר, שנאמר: 'מקים דבר עבדו ועצת מלאכיו ישלים' (ישעיה מד, כו). מיד הלך לו, וכשבא שם ראה כל זקני ישראל יושבים ובא לו וישב ביניהם. פתח חיאל ואמר: אוי לו למי שהוא עובר על דברי חכמים שהוא חייב מיתה וכו'..."

הודאה ושבח על חומת יריחו

הגמרא **בברכות²⁸** אומרת:

"תנו רבנן: הרואה מעברות הים, ומעברות הירדן... וחומת יריחו שנבלעה במקומה - על כולן צריך שיתן הודאה ושבח לפני המקום."

בהמשך מבררת הגמרא:

"וחומת יריחו נבלעה? והא נפלה! שנאמר: 'ויהי כשמע העם את קול השופר ויריעו העם תרועה גדולה, ותפל החומה תחתיה'! - כיון דפותיה ורומה כי הדדי ניהו, משום הכי אבלעה בלועי."

גובהה ורוחבה של חומת יריחו היו שווים, ואם היתה נופלת ולא נבלעת לא היתה נפילתה ניכרת בה, לכן נבלעה במקומה, ובחומה כזו דבר זה נחשב לדרך נפילה, ולכן אמר הכתוב 'תפול החומה'.

וכך מבוארת הגמרא **ב"עין איה"²⁹** למסכת ברכות:

²⁷ אוצר מדרשים עשרת המלכים עמ' 461.

²⁸ ברכות נד ע"א.

²⁹ עין איה ברכות ח"ב פרק תשיעי אות יד.